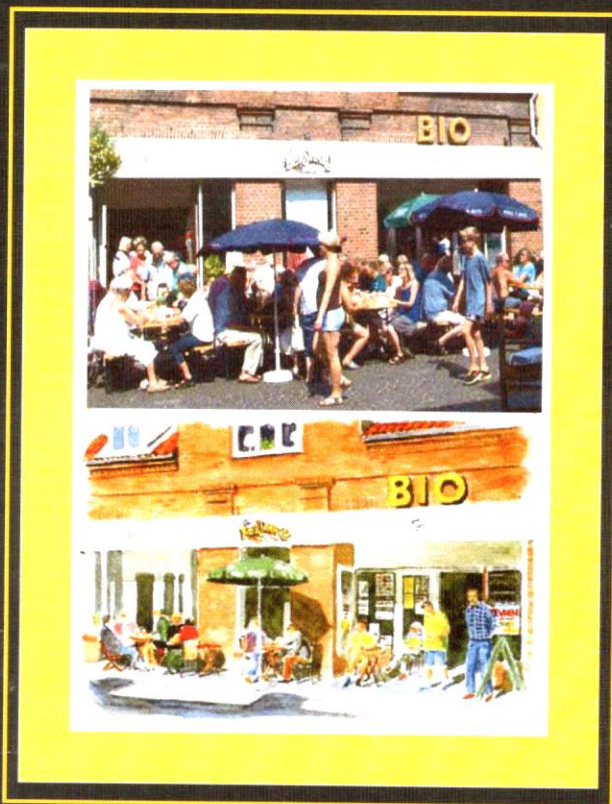

Præstø Lokalhistorie

Præstø Lokalhistoriske Arkiv & Lokalhistorisk
Forening for Præstø
25 årgang - Nr. 4. december 2015

Indhold

Bio Bernhard af Carsten Honoré	s. 4
Rytterskoletavlen og egetræet i Skibinge af Hans C. Thomsen	s. 10
Roklubben m.m. af Hans C. Thomsen	s. 16
Bestyrelser	s.19

Udgiver: Præsto Lokalhistoriske Arkiv, Lindevej 45, Præsto 4720.

Tlf.: 5536 3109. E-mail: lokal@praesto-arkiv.dk

&

Præsto Lokalhistorisk Forening. Formand Dorte Worsøe, Faksevej 8, Præsto

Tlf.: 2623 3724. E-mail: lystskovhuset8@mail.dk

Redaktion: Hans Chr. Thomsen Egestræde 3, Skibinge, Tlf.: 4241 7651,

E-mail: hctka@mail.dk

Dorte Worsøe, Faksevej 8, 4720 Præsto. Tlf. 2623 3724

E-mail: lystskovhuset8@gmail.dk

Forsidebillede: Tegning Per Henriksen og Foto Hans Chr. Thomsen.

Foto til Bio Bernhard stammer fra biografen. Bagsidefoto: Hans Chr.

Thomsen. Foto i resten af bladet Hans Chr. Thomsen

Præsto Lokalhistorie udkommer 4 gange årligt, og dækker Præsto sogn og land-sogn, Beldringe, Barse, Skibinge, Allerslev og Jungshoved

Medlemskab af Lokalhistorisk Forening koster årligt 100 kr. for enlige og 150

for ægtepar. Indmeldelse kan ske hos Søren Jørgensen. Lindevej 44 1. 4720.

Præsto. Tlf.: 5599 2080. E-mail: sorenerikjorgensen@gmail.com

Tryk: Nordfalsters Bogtrykkeri . ISSN: 1903-0886

Arkivets åbningstider: Mandag kl.13—16 og 1. lørdag i måneden kl.10—13 i perioden 1. sept. – 30. april. Juli måned er lukket.

Lindevej 45, 4720 Præsto Tlf.: 55 36 31 09,

E-mail: lokal@praesto-arkiv.dk

Arrangementer i Lokalhistorisk Forening

Onsdag. d. 13. januar kl. 19,30 i Bernhards baghus.

Yrsa Gryning fortæller om sit fantastiske børnehjemsprojekt i Indien.

Vi støtter hende med nogle penge fra Lokalhistorisk Forening, men hvis nogle af jer har også har lyst til at hjælpe hende, så husk at tage lidt penge med.

Onsdag. d. 17. februar kl. 19,30 i Bernhards baghus.

" Kulsoen " alias Birgit Rasmussen fra Lundby. Birgit har utallige gange lagt krop og sjæl til romanfiguren fra Gøngehøvdingen. Hun vil causere over Kulsoen med tre forskellige indfaldsvinkler.

Onsdag. d. 16. marts KLOKKEN 19,00 i Bernhards baghus GENERALFOR-SAMLING. Efter generalforsamlingen vil Lone Vagn Hansen og Lena Hoe fortælle om Røde Kors arbejde i almindelighed og i særdeleshed om Røde Kors planer og arbejde i forbindelse med integrationen af de flygtninge, der er kommet og vil komme til Præstø

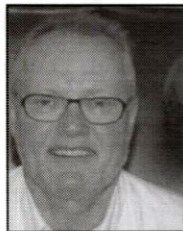
Lokalarkivets Årsmøde 2016

Præstø Lokalhistoriske Arkiv holder **onsdag d. 9.marts 2016 kl.19** deres Årsmøde på Præstø Bibliotek. Efter at årsberetning og regnskab er afsluttet vil Flemming Kruse, nu pensioneret stadsgartner i Vordingborg kommune efter pausen, med ord og billeder fortælle om den tidligere Barokhave på godset Nyso, der i perioden 1671-1689 blev anlagt og bevaret indtil slutningen af 1940'erne, hvor en forenkling af anlægget blev igangsat. En interessant og spændende fortælling om et haveanlæg, der nu er fortid og historie.

Vi glæder os til at se dig, alle er velkommen

B.S. Ingemann – Bio Bernhards stifter med meget mere

Af Carsten Honoré

Dette er historien om min barne-og ungdomssomme i Præstø sammen med Bio Bernhards stifter min morfar, B.S. Ingemann gift med Anna Ingemann. Mit navn er Carsten Alliverti Honoré, og jeg er født d. 20. maj 1948 i København. Mine forældre var Erna Margrethe Petrea Honoré født Ingemann (1908 - 1994) og min far Poul Alliverti Honoré (1903 -1976). Min mor ville have, at vi børn skulle have hendes efternavn til mellasemnavn, men det blev – som Oswald Helmut sang – ”faders vilje”, der kom til at bestemme. Altså: Honoré.

Honoré familien stammede fra Fredericia – var efterkommere af de protestantiske huguenotter, der blev fordrevet fra et katolsk domineret Frankrig i slutningen af 1800-tallet. Nogle af de omkring 200.000-500.000 flygtninge kom til Danmark, herunder familien Honoré. Så jeg er altså 4. generations indvandrer.

Kommoden fra Nysø

B.S. Ingemann og Anna boede ude på Vesterbro i Præstø, hvor de havde en marskandiserforretning - eller antikvari- at, som det jo også hedder. Een af de mange historier derfra er historien om salget af en kommode fra Nysø. Den var der en fin dame, som købte, fordi ”den havde stået ude på Nysø”. Og det var rigtigt nok. Den havde i sin tid stået på en Citroen ude i gården i et par timer medens min morfar drak bajere med forvalteren.

Der var mange gode sager i marskandiserforretningen, men også meget gammelt lort, så det var spændende sted at lege på møbellageret for os børn.

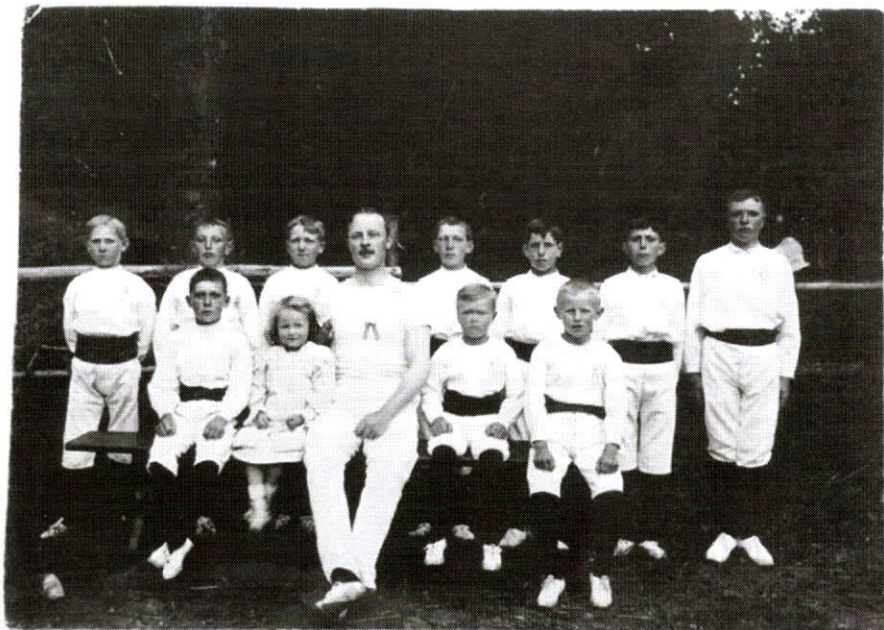
En driftig mand

Udover at være antikvitetshandler var min morfar brandinspektør for De frivillige brandmænd, formand for Sygekassen i Præstø, medlem af bankens

bestyrelse, medlem af byrådet for Socialdemokratiet, gymnastik leder i Boldklubben Lynet, hvor han også spillede. Han havde også Badeanstalten som Hr. Bildt (indvandrer familie fra Polen) pasede. Senere kom skolens badeanstalt, som var den, vi badede fra, og rev os på

sømmene. På den gamle badeanstalt var der både dame og herre afdeling, og der var kikhuller ind til damerne, men ikke til mændene ...

Der var naturligvis også toiletter eller rigtigt DAS med spand, og der var sgu ikke noget der hed en toiletdufter puha.

Morfar i midten

Erindring fra Præstø Amts Skytteforenings Gymnastikstævne
i Præstø den 16. Juni 1912.

Nå men disse skulle jo tømmes, og når man var feriedreng, så skulle man ro Hr. Bildt ud i fjorden med de fyldte spande. Når vi så var ca. 25 meter ude ved sejllenden, sagde han stop, og så tømte vi spandene og vaskede dem og så tilbage - med lidt nordenvind havde vi dobbelt glæde af det!

Bajere og høj cigarføring

B. S. deltog ofte i festligt lag med kortspil (lombre) på Frederiks Minde. Det var med bajere og høj cigarføring sammen med blikkenslager Larsen, los Peter Elmue, tømrer mester Thomsen, B.S. (jeg ligner ham måske lid...) og snedkermester Alfred Olsen. Det forlyder, at da Vagn Bro var politimester i Præstø, ringede han til vennerne og advarede, når der var kontrol af ulovligt parkerede biler. Så var det naturligvis om at flytte sin muligt ulovligt parkerede bil i en fart.

Spirituskontrol havde man ikke så meget af udover min mormor. Hun måtte nu og da hente B.S. forskellige steder om aftenen. Udover Citroen ladvognen havde han også en stor Chevrolet (ikke en Asien model). Chevroleten fik lov at stå, og så cyklede hun ved siden af en gående B.S., medens hun skældte ham

ud. Han sagde bare sagde ”ja ja min skat” og pulsede videre på sin cigar.

Bio Bernhard

B. S. (Bernhard S. Ingemann) byggede Bio Bernhard i 1937. På foto ses han inspicere publikum og sørge for, at alle havde det godt. En dejlig historie, som jeg har fået af Birte Frandsen (datter af urmager Frandsen) er at d. 4. maj 1945 hvor hun var i biografen, blev filmen afbrudt og lyset tændt, hvorefter B.S. Ingemann havde fornøjelse af at kunne fortælle, at Danmark igen var et frit land.

Der var ingen konkurrence fra TV, så biografen gik godt. Først med stumfilm, hvor min grandonkel Louis (søn af B. S. søster Petrea) en gang imellem spillede klaver til filmene, når han var på ferie. Hans datter er min grandkusine Mette, og vi har den dag i dag meget glæde af hinanden og minderne om familien. Når der var fuldt hus (og det var der som sagt tit), så kunne der sidde 2 på hvert sæde på de forreste rækker (børne- eller cowboyrækkerne), hvor man næsten fik patron hylstre i hovedet, når John Wayne poserede på lærredet.

Morfar skridter fronten af

Mormor tager over

Efter B.S.'s død kørte min mormor, Anna, Bio videre til engang i 60'erne. Hun solgte billetter sammen med sin

stuepige eller familien og gik uden for til køen inden forestillingen og råbte med sin lidt skingre stemme: "Bestilte billetter, bestilte billetter frem i køen".

Indenfor solgte Rasmussen slik og chokolade (enken er Ulla, som vi alle kender fra klasselotteriet fra huset "Laden", måske efter Chokoladen?). Biletkontrollen stod Jørgensen for ved indgangen til salen, og han hørte mildest talt

ikke særlig godt. Så tricket var, at når jeg skulle have "et par gratter med i Bio", så gik jeg op bag ham, så han skulle vende sig om. Når han så bukkede sig og skulle høre, hvad jeg spurgte om, så smuttede kammesjuckerne ind på de numme-

rede pladser. Der er mange måder at få venner på, og i dag bruger jeg ØL. Selvironi er en god ting.

Der var nogle Pariserfester i Præsto først i 50-erne. Der er et foto hvor B.S. byder velkommen til Café og bio og ved siden af ses min mormor Anna. Det skulle have været helt forrygende fester den gang, hvor byen var smykket

Pariserfest i Præsto

i fransk stil. Det er jo skont, at man i dag oplever lidt af den samme stemning om end på en anden måde, med Fransk Forårs marked omkring Kr. Himmelfart.

Et hjertevarmt menneske

I 1952 bliver antikvarietet på Vesterbro

solgt og de flytter til Hestehavevej 3, hvor jeg selv har boet siden 1976, da min mormor døde

B.S. Ingemann døde desværre alt for tidligt d. 13. dec. 1955, hvor vi var på juleferie.

B.S. husker jeg (jeg var 7 år ved hans død) som et fantastisk hjertevarmt menneske. Når jeg var på ferie, skulle han altid læse godnathistorie, og så lå jeg ved siden af den store mand, som lå i stribet pyjamas, og læste op af Finkeli- den (en fortælling om fugle af Knud Rosenstand). Jeg husker også hans 70 års fest med salon i haven, hvor der blev lavet mad i et relativt lille køkken. Min mormor Anna Ingemann fortsatte med Bio til engang midt i 60erne, hvor Larsen fra Kirke Hyllinge overtog. Min mormor var også et fantastisk dejligt menneske, som jeg holdt meget af og besøgte ofte indtil hendes død. Man var altid velkommen, men skulle overholde spisetiderne, selvom det var svært, når man sejlede eller badede eller ”førte krig” mod ”Hestehavens skrappe drenge” ude i Næbskoven og oppe ved Østerbroslusen, hvor jeg ofte faldt i 10 min. efter, at jeg var ankommet til Præstø fra København. Nogle af pigerne (Havnefoged Carlos døtre, Kirsten og Anette) råbte ”Købehavnersnude” efter mig, og det har vi grinet af efter-

følgende, da jeg stadig møder Kirsten af og til.

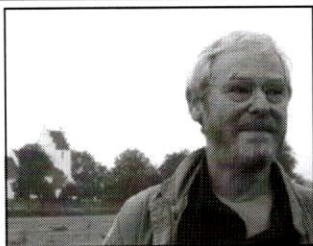
Præstø forever

Når jeg tænker tilbage på den dejlige tid jeg har haft i Præstø, hvor jeg er kommet hele mit liv, føler jeg mig privilegeret. Fundamentet lagde Anna og B.S. Ingemann. Jeg kan nok ikke løbe fra, at han var min morfar og det er jeg da stolt af. Og uden at drage sammenligninger, så har vi begge nok været eksponenter for den type mennesker, som har ”ild i r...”. I dag ville det nok blive kaldt ”damp”.

At jeg ville havne her i Præstø, vidste jeg allerede som ung. Det er jeg meget glad for og det har givet mig mange venner og oplevelser, og jeg tror ikke, at jeg ville lave så meget om, hvis jeg fik chancen. Lige bortset fra da nogle af disse ”såkaldte venner”, afleverede mig op ad døren på Hestehavevej efter en meget våd nytårsaften på Frederiks Minde. De ringede på, og da min mormor lukkede op, faldt jeg på snuden ind i gangen og hun råbte til min mor: ”Erna Erna, han er død”... ”nej” sagde min mor ”men tæt på – død drukken.” Sådan var ungdommen også dengang.

Rytterskoletavlen og Egetræet i Skibinge

Hans Chr. Thomsen

Midtvejs gennem Skibinge står et tussegammelt egetræ som indgang til Egestræde – stadig imponerende med sin mægtige krone, stadig i vigor om end bladtætheden ikke helt er, hvad de har været. Med en omkreds i stammen på 4.30 meter er der dem, der mener, at det kan være over 300 år gammelt. Hvis det står til troende, er det altså vokset op sammen med enevælden og måske endnu tidligere kommet nogenlunde helskindet gennem svenskekriegen, der i sidste halvdel af 1600-tallet lagde det meste af landsbyen øde. Omkostningerne ved den krig lagde grunden til de senere rytterskoler.

Det var under egetræets krone, at Frederik d. IV i 1722 opførte rytterskolen i Skibinge – på husvæggen satte han en sandstenstavle med teksten: ” Hanc Scolam, Hujusq ad instar Ducentas Quadraginta in Circulis ad perpetuo alendas duodecem Cohortes Equestris,

a institutis, fundavi”. Det er jo klar tale, som måske bliver en smule klarere på nogenlunde jævnt, kristen dansk:

”Denne skole tillige med 240 lignende har VI FREDERIK DEN FJERDE i året 1721 opført i de distrikter, som af mig er oprettet til altid at underholde 12 ryttereskadroner”.

Under denne tekst står der et vers, der oversat lyder:

Halvtredsindstyve Aar, GUD har DU mig opholdet.

At Sygdom, Kriig og Pest mig intet ondt har voldet

Thi yder ieg min Tack, og breeder ud dit Navn,

Og bygger skoler op, De Fattige til Gavn.

GUD lad i dette Værck Din Naades Fylde kiende;

Lad denne min Fundatz bestaa til Verdens Ende:

Lad altid paa min Stool een findes af min Ætt

Som meener DIG MIN GUD, og DISSE SKOLER Rætt

Statskassens formåen

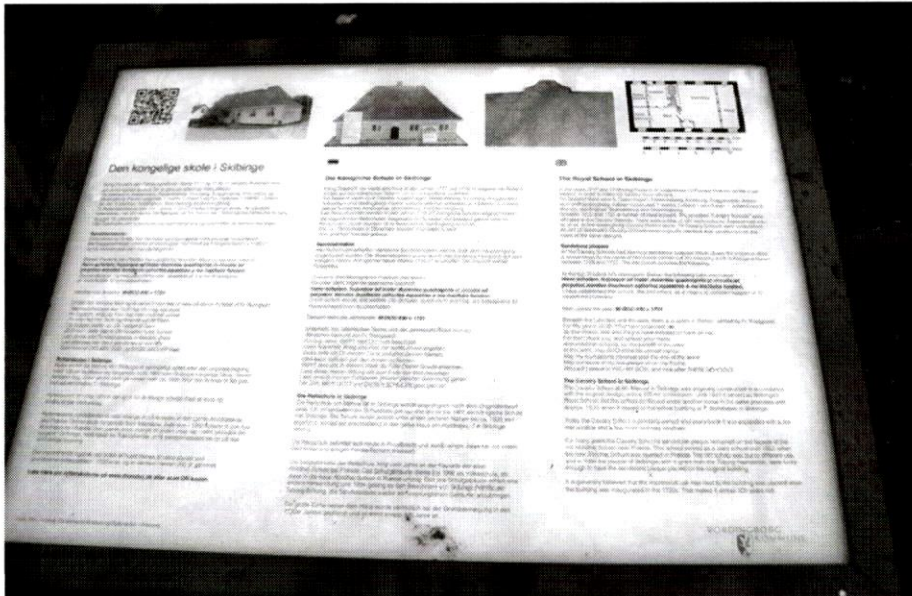
Grunden til de mange rytterskoler i Danmark var, at udgifterne til hæren oversteg statskassens formåen. Svaret herpå var oprettelsen af et nationalt rytteri fordelt på 12 rytterdistrikter over

hele landet. De blev finansieret via indtægterne fra kongens lokale gods og bøndernes hartkorn i de respektive distrikter. Og i skolerne skulle bøndernes og rytternes børn gå. Ordningen fungerede indtil sidst i 1700-tallet.

Rytterskoletavlen

Lordag d. 9. maj 2015 blev den ny informationstavle om rytterskolen indviet med taler, lidt mundgodt og noget til

Rytterskoletavlen

halsen. Her kan man så orientere sig om, hvad en rytterskole er for noget – på dansk, engelsk og tysk. Ved siden af tavlen er opsat en solid træbænk - i egetræ naturligvis – hvor man i ro og mag kan reflektere over teksten og tiden på tavlen.

Det er lokalrådet, der har taget initiativet til tavlen, og den har været længe

undervejs - over tre år faktisk. Nu banker man ikke bare en pæl i jorden med en tavle på. Man skal tage hensyn til en lang række faktorer. Ejeren af matriklen skal give sin tilladelse og informations-tavlen skal tinglyses, bænken skal kommunens afdeling for Trafik og Park give sin tilladelse til, historiske oplysninger skal indhentes og formidles, og teksten

Indvielsen af Rytterskoletavlen

skal oversættes korrekt og trykkes osv. Alt lykkedes i godt samarbejde med kommunen.

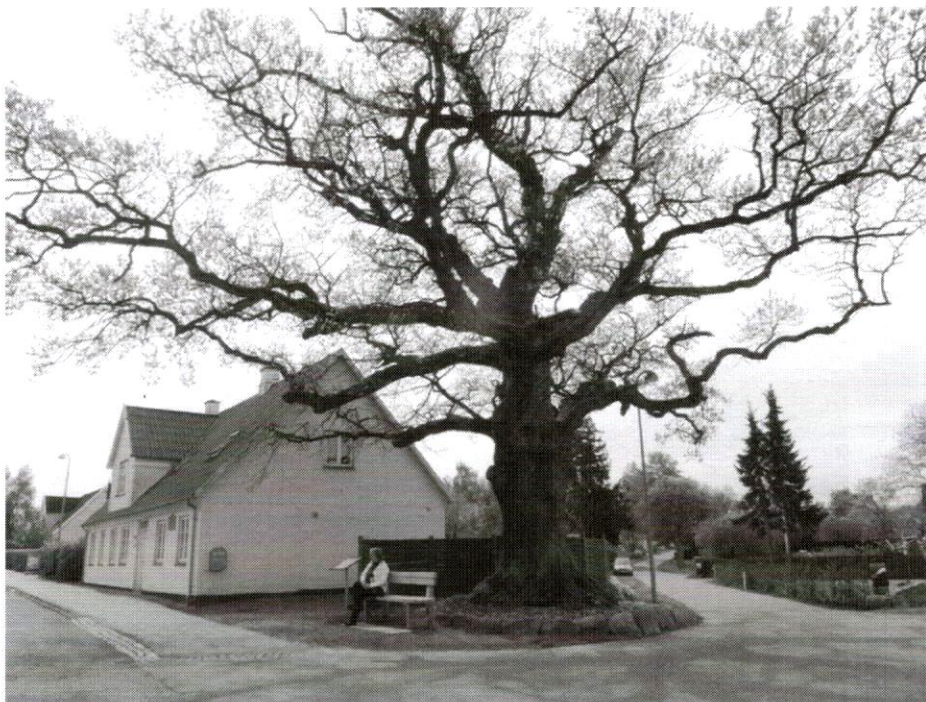
Æstetisk opdrift

Med skal lige lidt mere nutidigt. Informationstavlen er sidste punkt i en fornyelse af Egestræde. I de senere år har der været en vis æstetisk opdrift i strædet. Der er blevet fældet træer og skabt

luft og lys, uden at det har fjernet stedets karakter af gammelt kvarter. Et af de store nåltræer opgav selv ævred og lagde sig under en storm tværs over Egestræde, hvorved det nærliggende nabohus lige undgik en kraftig omstrukturering.

Der er kommet et lille orangeri. Hække med talrige gevækster af ukendt herkomst er fjernet og erstattet af bøge-

Det gamle Egetræ mellem Mønvej og Egestræde i Skibinge

mer har på utallige opfordringer for-
hække, mirabellerter med sure blom-

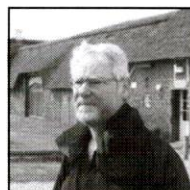
ladt landsbyen. Strædet er blevet nyasfalteret, og gadekæret rensset for sit tæppe af andemad, bukkeblad, kalmus, brudelys og dunhammer. Og sidst men ikke mindst stod egetræet i mange år med mos på stammen og kvikgræs om fødderne. Det var ikke en måde at behandle et gammelt træ på, der måske i over tre hundrede år havde passet sit med at sætte blade på om foråret og smide dem igen om efteråret. Men for et par år siden tog nogle få beboere så initiativ til at forskønne området omkring træet. Der blev luget

og sat sten op, og selvom det ikke er til at se, så var det her – i nogle udlægninger - at bønderne i sin tid sad for at forhandle eller tale om det, der nu optog dem. Ved siden af passede børnene så deres skolegang. Således er Skibinge, som er en af de ældste landsbyer i området, blevet fornyet på flere måder. og man kan her reflektere over for-og nutid på en solid egetræsbænk ved en tussegammel eg, en rytterskole, en oplysnings-tavle og et renoveret stræde. ”Ikke så ringe endda”, som de siger i Jylland.

Præstø roklub

Af Hans Chr. Thomsen

Der er havblik på Præstø Fjord denne morgen. Vandet ligger som et kyst-til-kyst-tæppe vævet i fed grå silke. Hele rummet ånder, og langt ude over de første trækfugle sig på at ”flyve i flok, når de er mange nok”. Sommeren er på forlænget spilletid, og der er begyndende kølighed i luften. Morgensvømmerne ses tydeligt i det september-klare vand, og ringningen fra Sct. Peders Ka-

pel breder sig over fjorden, som tog den afsked med de mange sommerdage. Det er en af de dage.

Roklubben

Den første inrigger fra Præstø Roklub er på vej ud. Smuk og slank er den - og dyr. Op til 200.000 kr. kan sådan en drøm koste. Der er 4 roere og en kvinde til at styre, og båden glider ubesværet gennem det rolige vand i et overraskende tempo. Inden længe er den en

lille prik ude ved Lilleholm og Storeholm. Klokkeren er bare 6 morgen, og da roerne senere skal på arbejde, er de tidligt ude. Sådanne aktiviteter på fjorden har der nu været i 60 år - eksempelvis blev der roet over 21.000 km. i 1999. I 2012 fyldte

Roklubben rundt, og det blev naturligvis fejret.

Socialt samliv m.m.

Nu handler roningen ikke kun om motion og socialt samvær. Der er også et samliv med andre gestalter i fjorden end roere, morgenbaderne og en enkelt fisker i åben båd på vej til sine garn. Sæler er der en gang imellem på Sælstenen ved Hollænderskoven. En sjælden gang et marsvin ude ved Maderne, og når mågerne er mere hysteriske end sædvanlig, kan det skyldes en truende gestalt, der i sit rolige svæv på store mørkevinger af-flyver fjorden. Det er en havørn - døden, der svæver deroppe, og den kender sit territorium bedre end Egon Olsen kendte Vridsløselille for nu at sige det på den måde. Og da vi nu er ved noget lidt uden for nummer, skal julefrokosten lige med. Den holder roklubben i slutningen af september. Man ror ud til Maderne. Der får man sild og smager på diverse hjemmelavede snaps - med måde naturligvis

– hvorefter årets julesnaps kåres. Således styrket ror man taktfast tilbage til klubhuset til en mere traditionel julefrokost”.

Klubben er så veludstyret, at 50 af klubbens 70 medlemmer kan deltage på een gang, hvis interessen er der.

Byen vågner

Ved 7-tiden begynder fjord-byen så småt at vågne. De første hundeluftere dukker op. På bådebroen sidder der unge svaler i mængder så store, at man må spørge sig selv, hvad de egentlig gjorde før telefonledningerne og bådebroerne blev opfundet. I horisonten er solen brudt igennem et hul i skyerne,

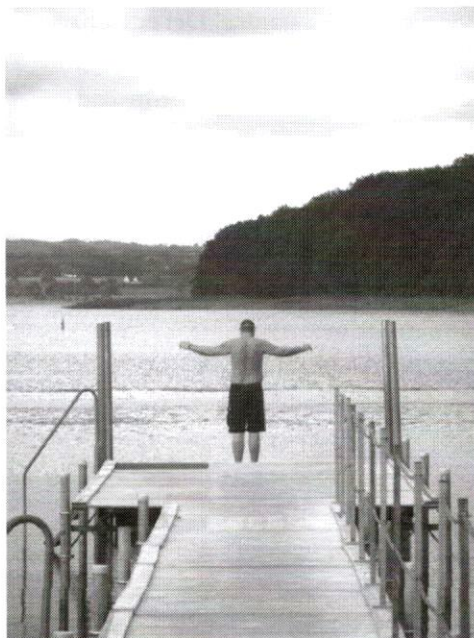

nadagæssene trækker deres kile over den blå himmel. Vinteren kan komme. Det samme kan de første vinterbattere.

og strålerne står i en vifte ned over havet og fanger endnu en inrigger. Den er på vej ind. Det er roklubbens såkaldte 60+, der er i gang med at forlænge livet med nogle år, om motionsapostlene ellers står til troende.

Roklubben og naturen lukker

Den sidste søndag i oktober tages roklubbens flag ned, sæsonen i fjorden er slut. Men på denne vidunderlige morgen sidder sommeren stadig fast på træerne – bladene hænger hvor de skal, og æblerne klamrer sig stadig til deres stilke. Men snart køres bådene i hus for good, broen trækkes på land, de små trækfugle forsvinder fra fjorden, og ca-

Præstø Lokalhistorisk Arkiv

Fmd. / Arkivleder Ove Rye Jørgensen, Ugledi-
gevej 19, Præstø 4720. Mobil: 4142 6016
E-mail: overye@gmail.com

Næstformand, H.C. Hemmingsen, Fasanvej 6,
Præstø 4720. Tlf.: 5599 2416,
E-mail hcnaebbet@hotmail.com

Kasserer Ole Sørensen, Ronesbanke 12 a,
Præstø 4720. Tlf. 5599 1173. E-mail cok-
se@adr.dk

Styrelsesmedl. Bent U. Mortensen, Spurvevej 9,
Præstø 4720. Tlf. 5599 1755. E-mail:
beum@dbmail.dk

Styrelsesmedl. Hans Chr. Thomsen,
Egestræde 3, Skibinge. Præstø 4720. Tlf.: 5599
1494. Mobil: 4241 7651. E-mail:
hctka@mail.com

Styrelsesmedl. (For Lokalhistorisk Forening)
Ole E. Hansen, Ved Gadekæret 2. Skibinge.
4720. Tlf. 5599 1464. E-mail:
ole_e_hansen@live.dk

Styrelsesmedl. Bente Clemmensen Adelgade
73f, Præstø 4720. Tlf. 2445 9697
E-mail: Clemmnesen@ny-post.dk

Styrelsesmedl. Birgit Olsen Næbvej 20, Præstø
4720. Tlf.:5599 1904
E-mail: bo-co@dbmail.dk

Lokalhistorisk Forening for Præstø

Fmd. Dorte Worsøe, Faksevej 8, Præstø 4720.
Tlf. 2623 3724 . E-mail: lystskovhu-
sct8@gmail.com

Næstfmd. Ole E. Hansen, Ved Gadekæret 2,
Skibinge. Præstø 4720. Tlf. 5599 1464. E-mail:
ole_e_hansen@live.dk

Best.medl: Bendt Nielsen. Lundegårdsvej 23A,
Præstø 4720. Mobil: 2238 1961.
E-mail: nielsenbendt@gmail.com

Best.medl: Birthe Taanning Ny-
strøm. Klosterbakken 23, Præstø 4720.
Tlf.: 38345832.. E-mail: bitanyd@g.mail.com

Best.medl. & Redaktør af "Præstø Lokalhisto-
rie": Hans Chr. Thomsen, Egestræde 3,
Skibinge. Præstø 4720. Tlf.:5599 1494.
Mobil: 4241 7651. E-mail: hctka@mail.dk

Suppl. & Kasserer: Søren Jørgensen. Lindevej
44 1., Præstø 4720. Tlf.:5599 2080. E-mail:
sorenerikjorgensen@gmail.com

Suppl. Inge Knudsen, Jernbanevej 14 st.tv.,
4720 Præstø. Tlf. 5672 5161.
E-mail: wesse@lic-mail.dk

